

Prospektiv sunnmøring med blick for tradisjoner

– Har det slått deg at initialene dine står for helse, miljø, sikkerhet? spør vi den avtroppende forsiktig. – Ja, men også His Majesty's Service, kommer det kjapt. 1. januar 2002 takker generalsekretær Harry Martin Svabø av etter 24 år som frontfigur i Den norske lægeforsking.

– Jeg håper ikke intervjuet blir mer tilbakeskuende enn nødvendig, hadde han sagt da vi bad om audiens. Likevel er han taus om sitt kommende liv, især det profesjonelle. Omtrent like glattskurt som plasseringen i Store Norske; midt mellom svaberg og svada.

Både i en rapport fra i fjor (1) og i bokform (2) gis det karakteristikk av Legeforskingens tidligere lederskikkelser, hvor honnørdene slår følge med ettermæle av grovt kaliber: «For mye general og for lite sekretær», «av natur ikke spesielt smidig», «agiterende» og «detaljstyrende». Det slås også fast at optimismen var gjennomgående, da landsstyret ansatte Harry Martin Svabø som ny generalsekretær i 1978. Bortsett fra en fireårsperiode, da han etter forslag fra Legeforskingen var valgt som leder av daværende Akademikernes Fellesorganisasjon (AF), har generalsekretæren utgjort en stabil posisjon i foreningen. I alt sju menn, med høyst ulike krav til sitt sekretariat, har innehatt presidentvervet i den samme perioden.

Rollesterk

Han må finne seg i retrospektiv analyse hos de tillitsvalgte i fremtredende posisjoner. Det hersker liten tvil om gode skussmål: Svabø skal ha klart balansen mellom administrasjon og politikk aldeles utmerket. Han har ikke vært for synlig, men virket samlet og enhetlig i fronting av legestandens verdier. Også blant medlemmene har han god «standing» som uredd og direkte, trass i sin formelle distanse. Han ble heller ikke bryssom etter AF-tiden, blir vi fortalt. Ifølge velinformerte kilder skal seilassen utaskjærs ha gjort ham god på krysspeiling. Ja, endatil klokere, mer vidsynt og tilsnakkendes enn før.

– Evnen til å definere rollen som generalsekretær tror jeg at jeg har klart ganske bra, oppsummerer Harry Martin Svabø, som innrømmer at han var i tvil om han ville tilbake til Legeforskingen i 1992. – Jeg hadde opplevd nok medieeksponering og andre belastninger. Derfor er det greit at presidenten etter hvert ble definert som Legeforskingens fremste talerør.

Svabøes stilling innebærer at han er forretningsfører for fagforeningens 20 626 medlemmer, hvorav 17 105 er leger og 3 521 er medisinstudenter (per 19.11. 2001). Internt fremheves hans egenskaper som mekler, at han især på tomannshånd er en dyktig, tolerant og lite moraliserende konfliktløser.

Da han startet karrieren som Legeforskingens administrative frontfigur, var det 19 ansatte i staben. Ti år senere hadde sekretariatet økt til 60. I dag har han overordnet arbeidsgiver- og personalansvar for over hundre ansatte, foruten at han leder en rekke styrer og utvalg som de fagpolitiske organer har opprettet.

– Økningen i sekretariatet har vært helt nødvendig. Til tross for et relativt stort tillitsvalgapparat, har Legeforskingen behov for effektiv saksbehandling og bedre måloppnåelse. Vi har også flere oppgaver enn andre fagforeninger, så som forvaltning av videre- og etterutdanning, helsepolitikk, økonomi, forskning og etikk. Jeg står for et totalorganisasjonssyn, og misliker enspo-

– Han som bare ser seg tilbake, har 'kje hodet på rett plass, sier Harry Martin Svabø på svært avsløpt ålesundsk. Foto K. Ronge

ret prat om en «ren» fagforening. Det vi må utvikle, er dyktige leger som gir medisinsk hjelp og behandling på en måte som vinner aksept og anerkjennelse. Det er varen leger skal ha lønn for.

Praktisk sans

Han vokste opp i såkalt alminnelige kår, adresse Giskegata i Ålesund med sjøen på begge sider. Han mener han hadde svært godt av hardt arbeid i Ålesund parkvesen, på sykkel for bakeren og som løpergutt for Sunnmørsposten. Skoleferiene gikk med i klippfiskproduksjon, vask av torskemager til salting og eksport, eller som gardsgutt i slåttonna til 25 kroner dagen.

– Opp klokken fem for å nytte doggen i det bratte len-

det, sier slektens første akademiker. Han tror en stygg ulykke der han ødela et bein som 15-åring, var årsak til valg av yrke.

– Har vestlandspietismen og det å alltid gjøre nytte for seg vært et kors å bære?

– Nei, absolutt ikke. Det var mye sang og musikk i min familie. Det er heller vanskelig å la være å bli nostalgisk, at jeg setter større pris på det som var enn godt er. Som ferdig utdannet lege flyttet vi mange ganger. Det gjorde oss på sett og vis hjemløse. Derfor har jeg heller ikke trengt å ha noe oppgjør med den religiøse ballasten. Uavhengig av kultur og landegrenser er livsvisdommen jeg finner i de ti bud selve essensen.

Han omtales som grov i kjeften, men med samhold og familiære bånd som dypt forankrede verdier. Bacalao, Vivaldi, Tottenham, snekring på sommerhuset ved svenskekysten, Beatles og lyrikeren Jan-Magnus Bruheim står høyt i kurs. Han er også kjent for stadige reparasjoner av sin utgamle kjøredøning av tysk herkomst. Slik nyter han en glede som ikke bare passer sunnmøringer: Å bote på ting, så lenge det går.

– Nøysomhet er en god egenskap. Særlig tilfredsheten etterpå når jobben er utført, å

vite at dette har jeg gjort! Men den aller beste nytelsen, den oppnår jeg i samspill med andre.

Den som oppsøker kaianlegget foran Oslo rådhus en tidlig morgenstund, vil se Svabø være enslig svale i køen blant våre nye landsmenn. Fangsten legger han i kjøleskapet på jobben. Som Odd Bjercke, en av sine forgjengere, deler han gjerne matoppskrifter. Han legger ut om spennende sauser, men også når det gjelder hverdagskosten har han et såkalt normalfordelingsforhold med sin kone. Denne dagen står berggylte på menyen; passe feit til fiske-suppen Anna skal få til middag.

– Til jul følger vi våre forpliktelser, lager i stand saltmat og søtmat så det rekker; nesten som et helt orkester. Våre voksne barn følger etter. Selv om både Synnøve og Lars-Erik tok avstand i ungdomsårene, er det prisverdig at de viderefører tradisjonene til våre tre barnebarn.

Kunstnerkirurg

Handle- og dømmekraften, at han skjærer igjennom, men av og til gjør alt om igjen når han får tenkt seg om, kan være utslag av det kirurgiske lynnet. Men også at han har mye av kunstneren i seg. – Jeg er god på å skrelle bort det uvesentlige for å komme frem til det som er viktig, sier han selv. – Samtidig har det hendt at jeg har tatt beslutninger på et forhastet grunnlag, og angret meg i etterkant. Da er jeg i stand til å krabbe meg ut av kontoret og korrigere. Om jeg ikke alltid har vært like flink, så er det ikke lenger prestisje i å si de enkle ordene: «Jeg tok feil.»

Generalsekretærens fremste oppgave er å være brobygger. Likevel er det ingen anonym eksekutør av skiftende sentralstyres politikk vi har fremfor oss.

– Min ambisjon har vært tydelighet og forutsigbarhet, men også å unngå de kontroversielle sakene. I den grad jeg er uenig i Legeforeningens offisielle standpunkter, hjelper det å skille mellom de profesjonelle og personlige problemene dette skaper. Noen ganger har jeg måttet bruke tid på bearbeiding og forsoning. Jeg hører ofte at sekretariatets ansatte er på kollisjonskurs med Legeforeningens policy. Slik må det være når vi har aksept for et åpent hus med god takhøyde. Samtidig forlanger jeg at medarbeiderne stiller opp. Våre lojalitetsforpliktelser går først og fremst til medlemmene.

I sekretariatet er det flest kvinner, men verken anklager om et arkaisk styresett eller gutteklubben Grei biter på. Betegnelsen «ekstremt søt patriark» ville muligens passere, siden et av generalsekretærens fortrinn er at han ikke hisser seg synlig opp.

– Min direkte form passer nok ikke alltid inn i bildet av en hierarkisk sjef, humrer mannen som også får adjektivene elegant, impulsiv og stilig tillagt porteføljen. For de kreative er det flott at han fører såpass liten

— fakta —

- Harry Martin Svabø, født 22. januar 1937 i Ålesund.
- Cand.med. Göttingen, Tyskland 1963. Spesialist i generell kirurgi 1973.
- Assistent- og reservelege bl.a. i Molde, Lillehammer og Oslo 1966–77, universitetslektor Ullevål sykehus 1975–77.
- Styreverv og leder i Yngre legers for- ening 1968–78, medlem i Spesialitets- rådet 1976–78.
- Generalsekretær i Den norske lægeforening 1978–88 og 1992–2001.
- Leder av Akademikernes Fellesorga- nisasjon 1988–92.
- Leder av etikkomiteen i World Me- dical Association (WMA) fra 2001.

kontroll, og ikke hindrer noen i å utfolde seg. Hos andre blir lederstilen karakterisert som noe vel ad hoc.

Undersätter med lang fartstid legger vekt på den visjonæres engasjement og idérik- dom. «Management by walking around», lyder karakteristikken av den plystrende general. For man vet alltid når kollega Svabø kommer ruslende. Han er kanskje ikke den som oftest lar resultatproduksjon og administrasjon av systemer inngå i vo- kabularet. Men når det gjelder å integrere mennesker, fremheves hans egenskaper som lim. Mer enn vi ser, og først når vi skriver 2002 vil vi forstå og savne hans ta- lenter i så måte, hviskes det i korridorene. – Odd Bjercke var generalsekretær i 28 år, Rasmus Hansson og du selv har hatt stil- lingen i 24 år. Er det sunt for en dynamisk organisasjon?

– Noen vil nok hevde at det kan være uheldig, hvis man mangler smidighet eller lider av forandringsvegtring. Det har vært mange organisasjonsutvalg i min tid, nå se- nest vedtok landsstyret en ytterligere gjen- nomgang av kommandolinjene. Da er det viktig å huske på at sekretariatet er og blir et utøvende ledd.

Habil amatør

Vanligvis hegner han om privatlivet, men når det gjelder barnebarna er det problema- tisk å holde skjult agenda. Det er tilstrekke- lig å sjekke blikket når han skal hente dat- terdatter Hedvig i barnehagen, eller fortel- ler om den siste isbestikkelse for å få Martin og Ulrik til å ta på yttertøyet etter besøk hos farfar.

Selv tilhørte Svabø første kull av Aspøy skoles guttemusikkorps. Var innom kornett og flygelhorn før han valgte trompeten, som han trakterte i hjembyens symfoni- og ungdomsorkester. Han spiller stadig i et band som holder konserter med gla' jazz og annen underholdningsmusikk i eldreinstitu-

sjoner, rekonvalesenthjem og hos lokale ar- rangører hjemme i Bærum.

– Det handler om å gi hverandre rom til improvisasjon. Om i fellesskap å få til sner- ten, fremelske de varme tonene som gjør at alle kan gå lykkeligere hjem.

Pensjonisttid i det blå

Faglig autonomi og verdier i endring er sentrale stikkord for en generalsekretær som har latt sin rolle som standens sam- lende faktor gå foran alt annet. Hans inter- nasjonale engasjement har økt de siste årene. I så måte er fjorårets lederverv i etikkomiteen til World Medical Associ- ation et ankerfeste.

Harry Martin Svabø har stadig utsatt sin fratreden, men i avtalen med sin oppdrags- giver er det innbakt at han må gå fra borde ved fylte 65. På ett punkt er han tindrende klar om sin fremtidige tilværelse: Han vil vokte seg vel for å bli noen sjuende far i Legenes hus, med mindre det er oppgaver innen klart definerte områder.

– Jeg er altfor ung, vital og sprek til å pensjonere meg på full tid. Utover fritids- beskjeftigelser og strålende opplevelser med barnebarna, er livet fortsatt best når jeg gjør noe profesjonelt. Jeg har noen til- bud. Jeg skal også gjøre mange personlige ting, som har ligget for mye brakk. Blant annet er ambisjonen å bli så god igjen på trompeten at jeg kan leve ut det musikalske før jeg mister evnen.

– Har du et budskap til din etterfølger?

– Det må være å snu seg litt rundt først, lære organisasjonens virkemåter og mange personer å kjenne. Ta hensyn til ressursene som finnes når sekretariatet blir stilt over- for oppgaver av oppdragsgiveren. Og ikke minst: Gå sammen med Legeforeningens politiske aktører for å forsterke kontrakten mellom legestand og samfunn. Det er høyst nødvendig!

– Kari Ronge, *Tidsskriftet*
kari.ronge@legeforeningen.no

Litteratur

1. Ny generalsekretær fra 2002. Gjennomgang av ledelsesforholdene i Legeforeningen. Rapport av 16. juni 2000. www.legeforeningen.no/index.db2?id=802 (22.11.2001).
2. Larsen Ø, Berg O, Hodne F. Legene og samfunnet. Oslo: Seksjon for medisinsk historie, Universitetet i Oslo/Den norske lægeforening, 1986.